NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V saboto 5. novembra 1853. *List 89.*

Ali se človek zamore tudi zoper žival pregrešiti?

Po spisu fajmoštra K. Fišer-ja.

Naravnost rečem: da! Veliko je za kmetijstvo na tem ležeče, da človek vé, da greší, ako ne ravna s živino, kakor se spodobi. Škoda! da vse premalo se otrokom v šoli in odrašenim na prižnici priporoča obnašanje do živine. In vendar je omečenje človeškega serca in omikanje ljudstva v tako ozki zavezi z miloserčnostjo do žival! Ni ne še divjosti slekel in terdega serca tudi do svojega bližnjega je, kdor nima serca do žival. Dokler človek misli „živina naj se pretepa, saj je živina“, pričuje očitno, da je še on sam živina. Otrok vidi očeta tako, in kakor vidi, tako sam dela.

Že Mojzes je dal Izraelcom postave, ki so ukazovale miloserčnost do žival, in v sv. pismu stojí razločno: „pravičnemu se smili njegova živina“.

Če že pri paganih (ajdih) so bile postave, ki so veléle milo ravnanje s živino, je to očitno znamnje, da so spoznali potrebo, lepo ravnati ž njo. Arabljan glešta in opravlja in kermi svojega konjiča, da je ljubo viditi. Zato je pa tudi arabski konj naj lepši, naj bolji, naj krotkeji, naj zvesteji.

Poslednje leta se je vstanovilo po svetu več družb zoper terpinčenje žival — al te družbe niso popolnoma segle do jedra; one le svarijo: nikar terpinčiti žival! — na tistih sto in sto napák pa, ki se godé s živino kmetijsko, se vse premalo ozirajo.

Živina je stvar božja, in čuti, kakor mi, veselje in bolečine; gotovo je tedaj milost božja tudi nji nekoliko veselja odločila; gotovo tedaj ni na svetu le, da jo tepemo, psujemo in mučimo.

Živina je stvar božja, določena v službo in v prid človeku; pa Bog je človeku dal um, da obrača vse v svoj pravi prid, ne pa da kakor brezumna stvar ravná z neumno živino.

Ne bom dokazoval, da le sirov človek ravná sirovo s živino, ampak le škodo hočem popisati, ktera zadeva gospodarja samega, ako gerdo ravna s živino svojo.

Ljubi kmetovavci! vém, da marsikteri se bo posmehoval, ako vam bom razlagal pregreške do živine, — pa na zadnje boste vendar spoznali, da le govorim vam v dobiček.

Poslušajte me! Pregrešek je, ako svojo živino imate v gerdih, nezdravih, blatnih, presoparnih ali premerzlih hlevih; — pregrešek je, ako živine ne čedite in pustite, da jo uší jedó; — pregrešek je, ako živina strada, vi pa zapravljate seno in otavo po kerčmah ali druzih potih; — pregrešek je, ako pustite, da žejo terpí, jo napajate iz mlakuž in ji ne privošite čiste zdrave vode; — pregrešek je, ako ji čez njeno moč nakladate in jo terpinčite po gerdih potih, ktere bi lahko popravili; — pregrešek je, ako jo gonite na gmajne stradat, ktere po krivem spašnike imenujete; — pregrešek je, ako živino pretepate, kadar terjate od nje, kar storiti ne more.

To in še več druzega je že za tega voljo pregrešek, ker si sebi samim škodo delate, zakaj živina drugač gleštana in opravljena bi vam donašala dobiček, kterega v tako zanemarjenem in revnem stanu donašati ne more.

Kako bo krava dobro molzla, če nima prave postrežbe? če se pari v soparnem ali mrazi v merzlem hlevu? če se ne čedi? če namest z lepo ravnate le gerdo ž njo, da je vsa plaha, če vas le vidi? — Kako bo konj ali vol vlekel, če ga je le kost in koža? Al ni živina že dostikrat zavergla le zato, ker ste jo pretegnili, jahali, tepli, suvali? Ali ni po slabih hlevih in sprideni piči se že dostikrat kuga vtepla v hleve, ktera se je razširila potem čez celo vas in čez celo deželo?

Prijatli, nikar sami sebe ne goljufajte! Spoznajte vzrok stoterne škode, in vse drugač bote ravnali s živinico svojo.

Marsikdo se čudi nad lepo živino svojega soseda, pa ne vidi, da njegov sosed je umen gospodar, kteri spozna, da živina je kmetijstva naj veči bogastvo in za tega voljo lepo ravna z blagom svojim. Zato dobra dekla, dober hlapec, dobra gospodinja, dober gospodar oskerbijo poprej svojo živino, potem še le mislijo na-se.

Tako gospodarstvo je pravo gospodarstvo. Z lepim ravnanjem s svojo živino si množí kmetovavec svoje premoženje in spolnuje Gospodovo zapoved: „pravičnemu se smili njegova živina!“

Pregled novih živinozdravniških skušinj
za vsacega gospodarja imenitnih.

(Konec.)

Od kod izvirajo mnogoverstne napake mléka, še zmiraj ni tako znano, kakor bi treba bilo, da bi se mogle te napake odverniti. Da se mléko rado skisa, niso po novejših skušnjah toliko povžite kisle zeliša krive, kakor prevelika vročína; naj bo tedaj hram, kar naj bolj more, hladen. — Če je mléko žležasto, da se vleče, je večidel zato, ker je hram nesnažen in čistega zraka v njem ni. — Da se smetana vme-

sti ne dá, pride večidel od tod, da smetana ni prav kislikasta in da je prevroče. — Grenko mléko izvira od nesnažnosti hrama, od povžitih pregrenkih zeliš, od bolnih jeter živinčeta in spridenega žolča. — Rudeče lise na mléku, če niso kervine kaplice, so neke posebne sorte rudečega plesnjivca, ki se po vlažnih stenah napravlja; spremin vremena in snažnost hrama sta kmalo odpravila to napako. — Da plave (modre) lise na mléku izvirajo od povžitih modrih zeliš, je prazna misel. Haubner je vidil plavo mléko pri velicih kmetijah le v veliki vročini, pri majhnih kmetijah pa tam, kjer hranujejo mléko v izbah (hiši). Tudi se z modrimi lisami združi večkrat plesnjivec. Ena skleda mléka zamore od druge to napako nalesti, ker se zaredijo majčkine močelke (monas gliscens) v njem.

V ravno tem letopisu beremo spet več žalostnih prigodb, da so se ljudjé po smerkovih konjih okužili in pomerli.

Potovanje križem svetá.

Od hrane ali živeža mnogoverstnih ljudstev.

Vsedli se bomo danes k mizam mnogoverstnih ljudstev po svetu in gledali bomo; kaj jejo, ne da bi oponašali enim žlahnih jedíl in oblizkov, ali milovali druge zavolj revne hrane. Naš namen je višji. V sledu za tem, kaj vživajo različni narodi, spoznali bomo tisto resnico, ktero so natoroznanci nam že davnej odkrili, da po hrani ljudstev se ravná razloček narodov, se preminja natora, telesni in duševni značaj človeka, da narodovnost je deloma izvirek živeža.

Ne bo nam treba na dolgo in široko tega razkladati; vsak tudi preprost bravec bo resnico naših besed lahko razumel.

Kar človek vživa, želodec njegov predela v nek poseben sok; iz tega soka postane krí; iz kervi pa se nareja vse od kostí do možganov, iz česa človeško truplo obstojí. Ni tedaj norčija, ako rečemo, da naše roke, noge, naše lice, naše očí so spečene iz mesa, kruha, krompirja, fižola in sploh vsega, kar koli vživamo. Vsak pa bo sam po sebi tudi razumel, da je tù govorjenje le od trupla, ki iz prahú vstvarjeno bo spet prah postalo, ne pa od tistega višjega, neumerjočega bitja, ktero dušo imenujemo in kteri je truplo le začasno prebivališče.

Kar koli tedaj truplo pripomore k natori in značaju človeškemu, se večidel ravná po tem, česar človek vživa. Kuhinja tedaj pričuje od žlahnega ali sirovega, omikanega ali divjega, priprostega ali omehkuženega, revnega ali bogatega človeka in od različnosti domovíne njegove. Pa tudi s človekom se je kuhinja požlahnila ali spridila. „Povej mi, kdo je tvoj tovarš, in povedal ti bom, kdo si ti“ — je rekel nekdaj geršk modrijan. Dandanašnji bi smeli ravno tako resnično reči: „povej, kaj jéš, in povedal ti bom, kaj si“.

Zatega voljo, mislimo, ne bomo tlačili prazne slame, ako iz tega obzira pogledamo po mizah ljudstev.

Dostikrat je že rečeno bilo, da človek je veliki svét na malem. In zares — pri jedi se to že poterdi. Rudstvo, rastlinstvo in živalstvo, iz kterih svet obstojí, so tudi stvarí, ktere on skoz usta v-se spravlja. So namreč ljudstva na svetu, ktere živijo posebno le od zemelj, — so pa druge, ktere si jemljejo svojo hrano le iz rastlinstva, in spet druge, ki živijo od žival vsacega razpola. Človek je stvar, ktera vse jé.

Kakor pa je rastlína, ktera od zemlje živí, na naj nižji stopnji vsih životnic (organizmov), tako je tudi človek, kteremu zemlja v živež služi, na naj nižji stopnji človeštva.

To vidimo v nezmernih planjavah, ki se razprostirajo na levem bregu velike južno-amerikanske reke, Orinoko imenovane. V teh puščavah — piše učeni Humbold — živijo mnogoverstne plemena ljudí. Razločeni po jezicih, ki jih kramljajo, so eni — Otomáki in Jaruri — popolnoma divjaki, ki nimajo nič človeškega na sebi, razun postave človekove; kmetijstva ne poznaje, se živé le od mravelj, smole in parstí. Parst, ktero vživajo, je mastna in volna glína, prava lončarska glina rumenkasto-sive barve. Marljivo jo iščejo ob bregovih Orinoka in Mete, in skerbno izberajo eno sorto od druge, kteri dobro ločijo po okusu. Tako glinovco gnetejo v cmoke po 4 do 6 pavcov debele in jih pekó od zunaj pri majhnem ognju, dokler skorja rudečkasta ne postane. Preden jih jedó, pomočijo vsak cmok z vodo. Dokler si jih Otomák ni vsak dan nabasal za funt ali tudi čez funt v svoj želodec, ni sit. Le kadar so vode njih rek prav majhne, si vlové tudi rib in želv (Schildkröten), ktere jim pa niso tako po godu, kakor njih ilovnati cmoki. Tako nečedin je ta narod, da celó med daljnimi stanovniki poleg Orinoka je prislovica znana: „nič ni tako gerdega, česar bi Otomák ne žerl“.

(Dalje sledí).

Starozgodovinski pomenki.

DEAE SVRIAE SACR.

V Rimi Pet. Apianus CCXLII.

Razložil Davorin Terstenjak.

Že smo dokazali, da je v indoslavenskem mythu častje solnca navadno bilo. Predstoječi napis nam to poterduje. Pobožen Indianec je njegovo visokost molil, ker mu je solnce bilo božanstvo, ktero vse razsvetluje, vse oživluje, iz kterega vse izhaja, in v ktero se vse povrača *(William Jones Works VI. 417.)*

Solnce ima v sanskritu več izrazov; nar bolj navadna sta sûris, sûryas, in sûnas, sunus. Koreniki teh besed se najdete v glagolu sur, strahlen, glänzen, primeri: slavensko zoriti, žariti, in v glagolu su, werfen, schleudern, primeri: slovensko su-jem, su-vam *(glej: Eichhoff str. 200 in str. 115, 116).* Suryas je v sanskritu možkega spola, slovenska zora, zura, kar juterno solnce pomeni, pa je ženskega.

Napis Deae Suriae očitno priča, da je to slavenska zora, ne pa indiški Sûryas. V Rimi je bilo vseslavje božanstev iz vsih od Rimljana ogospodovanih dežel, tako je tudi slovenska zora prišla v Rim. Tudi je znala kakšna slovenska rodovina v Rimi živeča spomenik domačemu božanstvu napraviti dati, kar večkrat najdemo, da v raznih rimskih deželah spomeniki slavenskih božanstev stojijo. Tako najdemo na Francozkem v mestu Niemes spomenik v čast modrici Vedi z napisom Vedae Musae *), kjer rimsko tolmačenje zraven stojí, kakor to večkrat smo že vidili, postavim, Apollini Beleno, Apollini Granno (pervi slavski lučni bog Belin, drugi keltiški Gran, Grein), Herkuli Gaditano, to je: feniški Melkarth, Pluto Vragus, Pluto Uragus *(glej: Gud. str. 60. 6. Gori-Schwebel str. 44.)*, to je slavenski Vrag, Urag, kteri je ednako službo imel, kakor jo je imel latinski Pluto.

Indiško solnce, imenovano Sûryas, je imelo več priimen, med drugimi ime Hamsa, kar pomeni labud. Po pravem bi se zvati imel belud, — ali takšnih metathez, to je, tako prestavljanje čerk ima vsaki jezik; primeri gerško: κρατεςος in καρτιςος, πορσω in προσω, καρδιη in κραδιη, slovensko: mogila in gomila, karn in kran, čbela in bčela, tako tudi lebud, liabud namesto belud, bialud — beli ptič. Tudi priime Dyumani, Edelstein des Himmels, od glagola dju, džu, glänzen, je imelo in

*) O severno-slavenskih Vedah — veštice, glej: Jungman českí Slovnik s. v.

ogerski Slovenci še imajo besedo džundž, der Edelstein, Schmuck.

Razun tega se je imenovalo tudi Martanda smerti konec. Besedi mar, mart, primeri slovensko smart. Na južnem podnožji Pohorja se zmiraj čuje: on je maru namesto merl, mru, besedi anda, pa nemško Ende, in slavensko k-an diminutivum k-anc, k-anec.

Tudi Mitra se je velelo, kar pomeni bika, vola in prijatelja, ker so iztočni narodi solnce pod podobo bika si predstavljali. Mitra je skerčena beseda iz prakritskega Mihi, sanskritski Maha, veliki mahoći (mogoći), in tèr, tur, ur, bik.

Ker je solnce nar boljši prijatelj človeka, se je pomen solnca in bika prenesel na človeka dobrotljivega in znana slovenska pesem, ktera se začne: „Božji volek moj prijatelj“ opominja še na staro solnčno častje.

Tudi priime Arka najde se v indiških bukvah, kteremu je podobna naša beseda Jarko, Jaro, jaro solnce. Pomen besede „jar“ je v Igorovem polku zmiraj enak pomenu žestok vehemens, glühend, muthig. Rodovina Arko še živí na Kranskem in Štajarskem. Čerka *j* je digamma nalik imenom Autumar (Slavomir) in Jantumar. Razun imenovanih priimen še se tudi najde ime Svar. Češki jezikoslovec Wacerad pravi, da je v staročeskem jeziku pomenilo Zuor, to je, Zvor toliko, kot Zodiacus. Po Prokopiu so se Slaveni tudi veleli Spori, in Kollar misli, da je Spori = Svori, Svari, častitelji solnca in zvezd. Znamenita je ta okolščina, da se lastno ime SPORA na rimsko-slovenskih kamnih najde, in sicer na kamnu v cerkev Gospesvete (Maria-Saal) na Koroškem vzidanem. Celi napis se glasi po lastnem prepisu: Antonius (to je: Slav, Slavko od ant, collere, slaviti) Verus (ver, var, berev, aper, po Višnutovem bravu) Sporae Sexti Filiae Heredes v. f. Juterno solnce se veli Aruna primeri naše rano = zgodaj. in latinsko aurora.

(Konec sledí.)

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Berna 1. listopada. (Popís letošnjega velikega vojaškega tabora pri Olomucu na Marskem). Že zdavnaj sim se bil namenil, Vam ljube „Novíce“, ktere tudi tukaj v Moravii pridno in z veseljem prebiram, nekaj od letošnjega velikega tabora pri Olomucu naznaniti, od kterega je ob svojem času „novičar iz mnozih krajev“ omenil, — pa mnoge opravila mojega poklica so me zaderževale, ta namen spolniti. Če se Vam ne zdí prepozno od tega govoriti, kar se je pred enim mescom godilo *), nate moj popis, in razglasite ga mnogim mojim prijatlom, kterim posebej pisati nemorem, in drugim dragim bravcem v ljubi moji domovíni.

V lepem kraji Moravskega, med rodovitnim poljem, pa tudi ne deleč od prijaznih srednje visocih hribov stojí močna cesarska terdnjava Olomuc (Olmütz), obdana s tremi prekopi, po kterih teče krog mesta reka Morava. Pol ure od mestnih vrat se je začelo veliko vojaško taborišče, ob obeh straneh velike Poljske ceste.

Na levi strani ceste so bili šotori za pešce tako zversteni, da je med dvéma polkama (regimentama) pešcov zmirej en batalion strelcov ali jagrov bil; na desni strani ceste ob potoku Bisternice so bili na desno topničarji, na levo konjiki, in na ravno tej strani sta bila še dva polka pešcov, namreč polk „Švarcenberg“ in polk „Zanini“. Celi tabor je imel podobo velicega platnenega mesta; na priliko, kakor se vidijo na Kranjskem ob somnjih kramarske stališa, je bilo viditi tukaj vojaške šotore. Šotori pa so bili eni veliki za 40 do 50, drugi pa majhni za 7 mož; — pri vsakem polku je bil na sprednji versti en okrogel šotor za veliko stražo; na desno in levo so bili šotori za vojake tako v versto postavljeni, da so med vsako kompanijo majhne, med vsakim batalionom pa večji ulice bile. Na sredi vsacega polka je bil velik prostor z vodnjaki (štirnami) in z mnogimi ognjiši, okoli kterih so se berkasti kuharji tako pridno sukali, da je bilo veselje gledati, kako so si mnogoverstni narodi mnoge narodne jedíla pripravljali: Lahi polento in rizoto, Madžari gulaš, Vlahi ali Romani neko s česnom, čebuljo in slanino namešano mineštro (juho), Nemci knedelne, in Poljaki pri vsaki jedi nekoliko vodke (žganja). V srednjem prostoru je stala vojaška cerkvica, tudi iz platna, za njo šotor povelnika ali oberstarja, in na desno in levo tega šotora za vojaškega kaplana, za adjutanta poveljnikovega, za načelnika godcov in za vojaške zdravnike. V eni taki komej 2 sežnja dolgi in sežinj široki hišici sim tudi jez od 11. septembra do 5. oktobra stanoval in spal, česar bi gotovo lani ta čas ne bil verjel, ko sim si z zidanjem nekega novega farovža na Kranjskem toliko prizadeval, — pa človek obrača, Bog oberne! Tudi tukej sim se prav dobro imel, čeravno sim mogel nekterekrat dežnik razpeti, ker je včaših tako močno deževalo, da mi je platneno streho premočilo in me dež ne ravno priljudno iz spanja prebudil.

Naj bolj mikavno je bilo za me po taboru se sprehajati in poslušati mnogotere jezike austrianskega cesarstva; slišal sim slavjansko v mnogih narečjih: poljsko, česko, rusinsko, serbsko, horvaško, slovaško, dalmatinsko, in tudi moj preljubi materni jezik, in spoznal in prepričal sim se, da Slovan z vsimi temi narodi se za silo že dobro pogovoriti in svoje misli in želje svojemu bratu po rodu razodeti zamore. Zraven slavjanskega se je slišalo tukej nemško, talijansko, madžarsko in vlaško ali romansko, in namerilo se je tudi rusovsko, francozko, angležko in turško. Lejte jezike skor vsih omikanih narodov sveta na majhnem prostoru!

Na koncu tabora blizo poljske ceste so bili šotori za Njih veličanstvo našega cesarja postavljeni; cesarjev šotor je bil v tri sobice razdeljen, ktere so bile med seboj s pokritimi mostovži sklenjene; od znotrej je bil ta šotor z belo in rudečo svilo, z baržunam prevlečen in z zlatom in srebrom okinčan; ta šotor je bil posebno lep in je dar angleške kraljice Viktorie. Zraven je bil šotor cesarjevega adjutanta grofa Grüne-ta, kteri ima posebno zgodovinsko pomembo: je namreč ravno tisti šotor, kterega je bil turški veliki vezír Kara Mustafa popustiti mogel, ko so bili Turki pri svoji drugi oblegi Dunajskega mesta v letu 1682 od hrabrih vitezov Staremberga in Sobieskega pregnani. — Pred temi šotori je bil čedno z rudečimi in belimi barvami okinčan štolp, s kterega se je skoz daljnogled (Perspektiv) kaj lepo celi tabor pregledal. (Konec sledí.)

Iz Celovca piše „Šolski prij.“ sledečo žalostno starico: „V „Novíce“ se iz Štajarskega piše, da so na Krajnskem taki možje, ki od sl. ministerstva terjajo preklic modrega zaukaza, ki veleva: naj se šolske knjige pišejo po pisavi slovenskega „zakonika“. Ta novíca je pri nas na Koroškem že stara; že davno vemo, da so nekterim gospodom na Krajnskem občno ljubljene in slavno znane šolske knjige, ki so jih presv. knezoškof Slomšek sostavili, hud tern v peti zavolj „ega“ in „om“. Bog pomagaj!

V ravno tem listu naznanja „šolski prijatel“ sle-

*) Hvala lepa za kaj mični popís, v kterem nam tako živo pred očí stavljate življenje vojakov v taboru, da ga bo gotovo vsak bravec radovedno prebiral ene dní pred ali pozneje. Vred.

deče: „Še ni dolgo, kar so naš častiti c. k. šolski svetovavec, gospod Simon Rudmaš, dve šolski knjigi izdali: „Številoslovje“ in „Anleitung zum Leseunterrichte“. Obe knjigi ste g. učiteljem močno vstregle; za nekaj krajcarjev dobí učitelj zlata vredni knjigi, ki ste mu zvesti prijatlici, ki mu kakor zvezde predhodnice pot kažete pri dvéh nar imenitniših predmetih ljudske šole, namreč: kako otroke učiti po nar boljem in nar krajšem potu brati in šteti. Te dní je zopet ena knjiga na svitlo prišla, ki so jo g. Rudmaš za učitelje in učiteljske pripravnike spisali: „Beiträge aus der allgemeinen Unterrichts- und Erziehungslehre zu dem in den k. k. österreich. Schulen vorgeschriebenen Methodenbuche“. Ta knjiga obseže vse kratko in jasno, kar se po drugih knjigah na široko in obširno najde; debelih knjig si pa slabo plačan in reven učitelj kupiti ne more. Zato ovo knjigo vsim učiteljem in šolskim pripravnikom serčno priporočujemo. Sreča za nje in za naše ljudske šole. ako se bojo ravnali, kakor jim ta knjiga kaže! — Kar se bode za to knjigo skupovalo, je namenjeno zaklad napraviti, iz kterega se bojo revni in pridni učitelji in učiteljski pripravniki podpirali. Vsakdo spozná, da so nam ljudske šole potrebne, — vsakdo pa tudi spozná, da se našim učiteljem terda godí. Zato vse prijatle naših šol in naših revnih učiteljev lepo povabimo in poprosimo, to knjigo, ki se po 20 kr. sr. povsod dobiva, pridno pokupovati in tako g. Rudmaša podpirati, da svoje težavno pa toliko potrebno in ljubeznjivo podvzetje srečno doženejo. V Celovskih novínah smo brali, da so presvitli knezoškof g. Adalbert Lidmanski v ta namen 20 fl. sr. darovali.“

Iz Ipavskega 1. listopada. Kakor od več krajev slovenskih dežel tako tudi od naše strani se zamore le več žalostnega kakor veselega zastran letošnjih pridelkov rêči. Ker je — kakor po Laškem in Istrianskem — tudi Ipavsko in Kras za premokro pomladjo prehuda suša zadela, so se žitni, kakor tudi drugi pridelki močno ukerčili. K naj bolj pomilovanja vrednim krajem se pa smejo Kamenska, Černiška, Šenpaska in Solkanska fara šteti, ker je, zraven suše in grozdne trohnobe, tudi nesrečna toča nas prehudo ošeškala. Ubogi ljudjé si bojo mogli tù in tam zaslužka iskati le revno se prehraniti. K sreči potrebnega ljudstva ravno letos neki Teržačanje nad Ajdovskim tergom na potoku Hoblj velike poslopja za fabrike zidajo, kjer si ljudsto marsikak krajcar zasluži.

Tisto malo vince, ki je gnjilobi in toči ostalo, je vender dobro, in se že med 12 in 15 fl. kvinc prodaja:

Dalje moram s tužnim sercem omeniti, da tudi tukaj v naši lepi dolíni (kakor marsikje drugod) še mnogo vražjih zmot je. Žalostno je, da poleg toliko hvalevrednega prizadetja častite duhovšine še v drugi polovici 19. stoletja večina ljudstva le krive zapopadke od toče ima; — žalostno tudi je, da še zdaj o sleherni ljudski in živinski bolezni mnogi kmetiči raji pri goljufnih mazačih kakor pri umnih zdraviteljih pomoči iščejo!

Al ni v tem obziru toliko žalostneje, ako tudi take, ki se med omikane može štejejo, slišimo prederzno glasiti se: „čmu šole! pikon — pikon kmetu! Kmet naj neumen bo; tak nam je všeč!“ — Kdo, če je pošten človek, zamore brez britkosti gledati toliko polzamorčkov! Kteri kristjan zamore toliko lepih fantov veselo gledati, ki po štajarsko in poljsko dobro plesati in v 3 ali 4 jezikih kleti znajo — pa ne čerke ne številke ne poznajo! Slehernega ljudoljuba mora žalost nahajati, vidši kako že nježna mladina ob nedeljah zlate ure predrazega časa z igro in plesom nemarno zapravlja, namesto jih obračati za poduk v šoli in branje koristnih bukev. Res, da debel hrast se ne dá v enem mahljeji podreti, tudi stare terdo zarašene razvade in nemarnosti se ne dajo, ko bi trenil, v lepe čednosti premeniti, vendar bi se sčasoma s farnimi bukviši neizrečeno veliko zboljšati dalo. —

Pri ti priložnosti tedaj radostno naznanjam, da je po hvalevrednem prizadetji slavne deželske in duhovne oblastnije Kamenska stara fara prezalo novo šolsko hišo dobila (blizo 4000 fl. velja.), ktera s svojim krasnim obličjem enega pridnega učitelja v službo vabi. Koliko lih mu letne plače bo, še ne vém za gotovo, rečem pa, da kdor semkaj prišel bo, se kasal ne bo, ker je ljudstvo obče dobro. Jan. Vodopivc.

Novičar iz mnogih krajev.

O božiču se bo presvitli cesar spet v Munakovo podal praznovat god svitle svoje zaročnice, ki bo takrat 16. leto dopolnila. — 3. dan t. m. se je začela vožnja po novi železnici od Glognic do Pajerbaha. — Na vsih ces. železnicah dela sedaj okoli 17.000 delavcov. — Ministerstvo kupčijstva je vožníno za pavolo, kavo, černi poper in brazilianski lés po železnici iz Ljubljane na Dunaj nekoliko ponižalo. — Naj poprej se bojo nek c. k. vradniki za nove vradnije na Ogerskem, Horvaškem, Erdeljskem in za Galicio izvolili; potem še le pride vredba političnо-sodnijskih vradnij po druzih kronovinah našega cesarstva na versto. — Milostljivi cesar Ferdinand so ukazali, da vse davšine, ki jih imajo njih grajšine cerkvam, duhovnom, učiteljem in bolnišnicam odrajtovati in ki so se dosihmal v slabem dnarju (Scheingeld) odrajtovale, se imajo od novega leta naprej v dobrem dnarju izplačevati. — V Aradu na Ogerskem je pridelal letos neki kmetovavec posebno debelo zelje; ena glava, ktero je na ogled postavil, tehta celò 20 funtov. — Vremenski prerok iz Jolsve je kaj zadovolin z dozdanjim vremenom, iz kterega že prerokuje kaj rodovitno prihodnje leto, le s terto in krompirjem — pravi — ne bo taka, ker ste se gnjilina in plesnína že preveč vkoreninile. — Lep izgled otročje ljubezni do starišev je dalo v Berni 6 sinov 30. dan t. m., ki so sami svojo mater, vdovo tkavca, na pokopališče nesli; — temu lepemu izgledu nasproti omenimo pa grozovitnega hudodelstva, da je nek kmečk sin na Parskem svojo staro mater z mišico zavdal, da bi poprej nastopil gospodarstvo in razvujzdano življenje; porotna sodba v Munakovem je te dní grozovitneža k smerti obsodila. — Zmiraj manj je upanja, da bi se turško-rusovski klobčić z lepo zmotal. En del turške armade (po nekterih pismih 8000, po druzih 20 do 30.000 mož) je pri Vidinu že čez Donavo vdaril in se pri Kalafatu vstavil. Rusovski konzulatni vradniki so zapustili Carigrad; hospodar Vlahije knez Stirbej je zapustil svojo knežijo in se na Dunaj podal. Tistega poslanca, ki je prinesel napoved vojske v taborišče Omer-pašata, je turška armada s silnim veseljem sprejela in bogato obdarovala. Po rusovskih cerkvah se po vikšem ukazu moli za srečo v vojski. Silno težavno nalogo imajo tedaj v tacih okoljšinah zedinjene vlade, kterih — posebno austrianska in pruska vlada — iskreno prizadevanje je še neprenehoma: potolažiti valove vojnega viharja, in to prizadevanje je toliko težavniši, ker se Angležom in Francozom še zmiraj čisto v serce viditi ne more. Če bi se smelo misliti, da to, kar francozki vladi vdani časniki pišejo, je tudi misel Napoleonova, se je poslednje dní ondi plajš zlo obernil na stran Turkov. Cesar Napoleon je poslal generala Baraguay-a d' Hilliers za poročnika v Carigrad, in poklical Delacour-a nazaj. Le zima je krepka podpornica miroljubnega prizadetja.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*